



Zahrada Park Krajina

33. ročník
4/2023

Ve správě

Ve správě

Ačkoliv bývá veřejná zeleň často označována za popelku, a městské rozpočty jsou toho jasným důkazem, proměny klimatu, ale i přístupu a zájmu veřejnosti nutí samosprávy ke krokům, které v posledních letech, jak se zdá, nabírají konečně správné tempo dávající naději na tolik potřebnou změnu. Některá města si již tímto procesem prošla a kvalitní zeleň si obhájila, jiná ještě nejistě přešlapují na místě nebo právě vykročila. Následující tematická část shromáždila inspirativní příklady napříč celou republikou, bez ohledu na velikost rozpočtů nebo počtu obyvatel, a ukazuje, že díky vytrvalosti a zápalu není nic nemožné.



Piknikové místo
s pevným grilem ve
Stromovce realizované
v roce 2021. Autor
projektu Ing. Martina
Forejtová land05,
investor a zadavatel
oddělení péče o zeleň,
magistrát hl. m. Prahy.
Foto Lubomír Stiburek
czfoto



Jak uhájit potenciál a hodnoty Královské obory Stromovka?

Pražská Stromovka je jedním z nejnavštěvovanějších krajinářských veřejně přístupných parků v ČR. Obyvatelé městských částí Praha 6 a 7 ji využívají ke každodenní rekreaci, navštěvuje ji mnoho zájmových skupin, které mají často rozdílné požadavky na funkci, provoz a vybavenost. Tlaky narůstají i ze strany pořadatelů akcí a stavebních záměrů investorů. Naší prioritou je, aby i do budoucna zůstala zelenou oázou, zelenými plícemi Prahy, oblíbeným veřejným parkem s přírodními a krajinářskými hodnotami v souladu s celkovou koncepcí.



V roce 2022 se návštěvnost Stromovky pohybovala okolo 3,3 milionů návštěvníků za rok oproti necelým dvěma milionům návštěvníků v roce 2014. Je přírodní památkou chráněnou zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, kulturní památkou pod ochranou zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. K uhájení hodnot parků nám slouží také obecně závazná vyhláška č. 6/2001 Sb. hl. m. Prahy o ochraně veřejné zeleně v Praze.

Vzhledem k současné velké poptávce po trávení času na veřejných plochách zeleně, atraktivnosti lokality a kvalitě údržby se v posledních letech zvýšil tlak na dostupnost a využití Stromovky. Významným úkolem správce je uhájit potenciál a hodnoty krajinářského, pro veřejnost celoročně přístupného parku. Správce by měl znát podrobně jeho provoz i zákonnou ochranu. Měl by mít k dispozici kvalitně zpracované koncepční podklady, management plán, plány péče. Nezbytný je i kvalitní tým specialistů

a údržby. Správce by měl být schopen uhájit a zajistit udržitelnost veřejné zeleně včetně adekvátních finančních prostředků, dokázat obhájit prostor v souladu s celkovou koncepcí. Měl by park detailně znát, zajímat se o navazující záměry, měl by být v kontaktu se správci sousedních areálů, se zástupci městských částí, koordinovat koncepční podklady a záměry cizích investorů na území parku a v jeho okolí a informovat průběžně veřejnost o dění v něm. Správce by měl být odborně i argumentačně připraven zavčas zareagovat a hájit zájmy veřejného parku v kontextu s celkovou koncepcí. Ve výše uvedených věcech je třeba mít nejen odbornou, veřejnou, ale i politickou podporu.

Abychom vše zvládli, je třeba mít v týmu spolehlivé lidi, odborníky, zaměstnance. Pro kvalitní fungování týmu je třeba mít jasně nastavené kompetence a zodpovědnost. Na konkrétních lidech v týmu vždy záleží. Součástí práce správce parku, který si jeho chod řídí,

▲ Centrální část krajinářského parku Stromovka – nově zrealizované rybníky, v pozadí Šlechtova restaurace a parter s květinovými záhony



◀ Hlavní historická kompoziční osa od Výstaviště směrem ke Šlechtově restauraci (bývalé Královské dvoraně) s parterem s květinovými záhony

je z velké části i komunikace a práce s lidmi. A je velké štěstí, pokud si lidé po pracovní, odborné i lidské stránce rozumějí. Mezioborová spolupráce i mnohdy vášnivé diskuze nás všechny obohacují. Důležitá je i zpětná vazba a poučení se z vlastních chyb.

Vzhledem k velké návštěvnosti Stromovky je třeba zejména na vstupních místech nastavit jasná pravidla provozu v území. Nově připravujeme zjednodušené informační panely formou srozumitelných piktogramů s krátkým popisem. Taktéž jednáme o sjednocení dopravního režimu v rámci celopražsky významných parků v režimu pěší zóny s dodatkovým textem.

Do Stromovky je vjezd povolen pouze na výjimku povolenou OCP MHMP. Každá žádost je individuálně posuzována a počet povolenek je co nejvíce regulován. Zamezení vjezdu sloupky je řešením, ale často problematickým. Sloupky jsou velice poruchové i díky častému vandalismu ze strany řidičů samotných. Velkým nešvarem je rozmáhající se provozování různých typů elektrovozítek snažících se obcházet regulace dané dopravním značením na vstupních místech do parku.

Stromovkou prochází i tranzitní cyklostezky vedené po hlavních asfaltových obslužných komunikacích s maximální povolenou rychlostí 20 km za hodinu. Dochází zde ke střetům cyklistů, běžců, pejskařů a chodců atd. Vzhledem k velké návštěvnosti k sobě musí být všechny zájmové skupiny ohleduplné a tolerantní.

Další novodobou zátěží jsou i místa určená pro bike-sharing. Koncepčně se snažíme tato místa lokalizovat mimo Stromovku a mimo vstupy do parku, aby nevznikaly provozní bariéry. Je důležité mít možnost ovlivnit lokalizaci bikesharingových míst i vedení cyklotras.

Velkým problémem se stává nadměrná poptávka po konání různých akcí, nejčastěji běžeckých závodů. Jejich povolování je individuálně regulováno v souladu s usnesením Rady hl. m. Prahy.

V současné době je ve veřejných plochách velká poptávka po místech na piknik a grilování. Tyto aktivity s sebou přinášejí zvýšené náklady na údržbu. Důležitá je volba vhodné lokality. Pro udržitelnost piknikových míst s grilem je zásadní zajistit bytelné kvalitní technické řešení a pravidelnou údržbu.

Důležitou součástí nastavení pravidel je jasné vymezení a fyzické označení konkrétních ploch pro volný pohyb psů a ploch, kde je pohyb psů zakázán. Nedodržování nastavených pravidel přináší nemalé náklady na zachování standardu kvality údržby parku. Nejvíce nás ve Stromovce trápí vyhrabávání děr v trávnicích, strhávání borky stromů psy, nerespektování zákazu vstupu psů do květinových záhonů, neodklizení exkrementů atd. Vše záleží na nás samotných, na ohleduplnosti k druhým, na respektování nastavených pravidel i na tom, jak si vážíme práce druhých.

Každý správce zápasí s vandalismem. Důležitá je nejen kontinuální a smysluplná údržba, ale i osvěta návštěvníků, prevence, důsledná kontrola dodržování důležitých pravidel a následná vymahatelnost případných pokut. V místech největší koncentrace vandalismu je vhodné umístit infopanely s konkrétními příklady vandalismu s kontaktem na městskou a státní policii a prosbou o spolupráci. Kromě osvěty je důležitá i průběžná informovanost návštěvníků parku.

Průběžně se objevují tlaky na dosažení „volných míst“ náhradními výsadbami a dosadbami s dobrým úmyslem. Výsadby zde mají jasné limity. Musíme umět říct ne v případech, kdy jsou navrhované výsadby nežádoucí. Je třeba být připraven nabídnout výsadby podle zpracované koncepce obnovy porostů za podmínek kvalitního založení výsadeb přímo údržbou parku.

Plán péče o přírodní památku Královská obora Stromovka vždy na desetileté období by neměl být v rozporu s koncepčními plány péče o krajinářský park.



**Ing. Alice
Dědečková**

Oddělení péče o zeleň magistrátu hl. m. Prahy – správa parku Královská obora Stromovka, zadavatel celkových koncepcí, dílčích projektů, realizací a koncepce údržby, autorizovaný krajinářský architekt.

Je třeba sladit pohled na udržitelnost hojně navštěvovaného krajinářského díla v kontextu s ochranou přírody, přírodní památky. Najít funkční, reálně aplikovatelný kompromis udržitelnosti. Vytypovali jsme lokality, kde je nastavena extenzivnější údržba vegetačních prvků, například svažité části, podmáčené lokality atd. Spolu pracujeme se specialisty: entomologem, chiropterologem, ornitologem. Důležitou součástí týmu je i fytopatolog. Jejich poznatky jsou průběžně evidovány v rámci dendroprůzkumu a jsou podkladem pro arboristy, správu a údržbu parku i projektanty. Podle doporučení specialistů jsou upravovány technologie arboristických zásahů, termíny případného kácení apod.

Ve Stromovce se cílově snažíme zajistit závlahu ze zdrojů předčištěné užitkové vody včetně závlivky nových výsadeb, dodatkové závlahy trávníků, napájení fontán atd. Snažíme se aplikovat technologické postupy šetrnější k přírodě, například hnojení atestovaným kompostem.

Velkým oříškem jsou pro správu parku v posledních letech veřejně prospěšné dopravní záměry. V Královské oboře se nejedná pouze o veřejný zájem dopravní stavby. Je třeba respektovat i veřejný zájem ochrany přírody a památkové ochrany krajinářského parku. Porosty kolem drah jsou významnou součástí kompozice parku. Není možné kolem drah do budoucna ponechat prázdné koridory v rozsahu dopadové vzdálenosti stromu. Po mnoha koordinačních jednáních bylo vydáno pro nás velice důležité závazné vyjádření SŽ s. o. k údržbě stromů podél drah vedoucích napříč Stromovkou. Vyjádření sděluje pro park velice zásadní věc, že rozhodnutí o výsadbě stromů v dopadové vzdálenosti stromů od hranic dráhy musí být vzájemnou dohodou tří stran, tzn. zástupců drah, ochrany přírody a památkové péče. Z vyjádření dále vyplývá, že z naší strany musíme zajistit častější kontroly stromů v dopadové vzdálenosti od hranice dráhy a drážních objektů. V rámci údržby musíme taktéž průběžně zajistit minimální odstup zeleně 2,5 m od trakcí a drážních objektů za všech okolností a povětrnostních podmínek. Vyjádření je pro nás zásadní pro nastavení managementu údržby podél drah i pro zpracování koncepčních obnov porostů podél drah.

Správce by si měl vždy důkladně prostudovat kompletní projektové dokumentace stavebních záměrů jiných investorů, aby mohl vydat kvalitní komplexní praktické stanovisko. Nejčastějšími nedostatky stavebních záměrů jiných investorů bývají návrhy sítě technické infrastruktury vedené napříč stávajícími porosty, zablokování významných ploch v parku pro obnovu porostů vedením nových tras sítě, výkresy stavebních záměrů často neobsahují zaměření stromů, v dokumentaci chybí zpracování ochrany dřevin na staveništi, chybí návrhy šetrných technologických postupů v rámci zásahů do kořenové zóny stromů atd.

Kvalitní stanovisko a následné stanovení podmínek správce pro nájmy a výpůjčky staveb jiných investorů,



nastavení sankcí a smluvních pokut mohou zabránit nejednomu nepovolenému zásahu na stavbě v parku. Jsme v první linii při hájení hodnot a potenciálu tohoto cenného území. Naše práce má velký smysl. Připravujeme půdu pro odbornou, kvalitní práci specialistů, projektantů, realizátorů a údržby parku, připravujeme půdu pro pozitivní přijetí naší práce veřejností. Správa, údržba parku, projektanti, krajináři, dendrologové, arboristi, trávnickáři a další specialisté, ti všichni svou prací kultivují a formují pohled lidí na naši práci i park samotný. V posledních letech začíná být několikaletá, mnohdy neviditelná mravenčí práce mnoha lidí ve Stromovce viditelná i pro veřejnost. Těší nás, že začínají převažovat pozitivní ohlasy na naši práci. Ale stále se máme všichni co učit, co zlepšovat.

Pokud chceme, aby bylo navázáno na naši práci, je třeba mít zpracované koncepční podklady, v nichž je stanoven cílový stav, ke kterému se průběžně snažíme naše záměry směřovat. Park by neměl fungovat v intervalu volebních období. Naším cílem je zachovat jeho kvalitu i pro další generace.

How to protect the potential and the values of the royal forest park Stromovka?

Due to the existing high demand for leisure activities in parks, the attractiveness of the site, and the quality of maintenance, the pressure on the accessibility and use of Stromovka has increased recently. An important role of the greenery steward is to protect the potential and the values of the landscape element that is accessible to the public on a year-round basis. The steward should have a thorough knowledge of the operations across the park, and of the legal protection status. Quality conceptual documents should be available, along with a management plan, care and maintenance plans, and a quality team of specialists and workers. The steward should be able to defend and ensure the sustainability of public greenery including the adequate financial resources, and to protect the space in context of the overall concept. For that, the steward needs professional, public, and political support.

▲ Využití nově zrealizovaných rybníků v zimním období, v pozadí Šlechtova restaurace na hrázi bývalého velkého rybníka